AUI, secțiunea III e, Lingvistică, tomul LX, 2014

Evangheliarul slavo-român de la Sibiu. Stadiul cercetării

Simona Ailenii
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iaşi

În textul următor sînt enumerate, în ordine cronologică, publicațiile învățaților din diverse spații culturale care au arătat un interes deosebit față de cea mai veche tipăritură românească păstrată pînă astăzi şi cunoscută, în literatura de specialitate, sub titulatura *Evangheliarul slavo-român de la Sibiu 1551-1553*. Înțelegerea stadiului cercetării asupra acestei mărturii duble de cultură şi limbă veche – românească şi slavonă – ne permite să observăm diversele probleme şi soluții aduse de savanții români şi străini cu privire la proveniența tipăriturii româneşti, chiar a hîrtiei întrebuințate în alcătuirea acesteia, responsabilul/ responsabilii cu traducerea şi revizia textului românesc, sursele traducerii româneşti, relația dintre textul slavon şi cel românesc, precum şi graiul/graiurile reprezentative în textul românesc.

În aceste rînduri ne propunem o relatare a stadiului cercetării asupra celei mai vechi tipărituri româneşti păstrate pînă astăzi. Ne referim la tipăritura a cărei denumire a fost dată în literatura de specialitate după conținutul şi locul în care s-a realizat imprimarea acesteia: *Evangheliarul slavo-român de la Sibiu*. Tipăritura românească, incompletă astăzi, transmite în versiune bilingvă, aşa cum reiese din titulatura sa, textul biblic al *Evangheliei după Matei*, mai precis de la finalul versetului 17 din capitolul al 3-lea continuînd pînă la versetul 54 din capitolul al 27-lea. Astfel, prin specificul său bilingv, tipăritura românească reprezintă un reper cultural şi lingvistic atît pentru spațiul slav, care se regăseşte în textul aşezat în coloana din stînga paginii, cît şi pentru spațiul românesc, care se regăseşte în textul situat în coloana din dreapta paginii.

Această tipăritură se păstrează la Biblioteca de stat publică „M. E. Saltîkov-Şcedrin” din Sankt Petersburg. Tipăritura românească a fost înstrăinată în circumstanțe comerciale, în favoarea bibliotecii ruseşti prin comisionarul S. I. Litov, cu ocazia unei călătorii prin Țara Românească şi Moldova, în 1857. Acesta se va întoarce în patria sa subțiind tezaurul românesc în urma unei achiziții de carte veche printre care se numără şi tipăritura cunoscută astăzi sub denumirea *Evangheliarul slavo-român de la Sibiu*[1]. Este o practică mai mult decît răspîndită în lumea întreagă, prin care colecțiile bibliotecilor şi/sau ale arhivelor se îmbogățesc cu un fond de carte rară în urma achizițiilor realizate pe orice căi, prin

[1] Relatarea aceasta ne este înfățişată de Ludovic Demény prin raportul citat din catalogul Bibliotecii de stat publice „M. E. Saltîkov-Şcedrin” (vezi Demény 1971: 35).

BDD-A6989 © 2014 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 14:10:50 UTC)

orice mijloace şi metode, profitînd adesea de contextul încă neprielnic, poate, al valorificării acestora în spații culturale locale.

Privind în ansamblu lucrările care s-au ocupat de tipăritura bilingvă, ne dăm seama că interesul învățaților din diverse spații culturale a crescut în privința acesteia, cum era şi firesc, odată cu apariția știrii despre existența tipăriturii în catalogul Bibliotecii din Sankt-Petersburg amintit mai sus. Astfel încît, urmărind capitolul dedicat istoriografiei pe tema tipăriturii româneşti din studiul lui Ludovic Demény (1971), care prefațează ediția facsimilată a *Evangheliarului* slavo-român[2], observăm că primele manifestări se înregistrează, cum era şi previzibil, în spațiul rusesc, prin scurte relatări ale lui V. M. Undolski din 1871 (Demény 1971: 23, nota 3), şi ale lui I. Karataev din 1878[3] şi 1883 (Demény 1971: 23, notele 4 şi 5). Rămînînd în spațiul rus, aflăm din cele precizate de Ludovic Demény (1971: 24) că profesorul P. Sîrcu de la Universitatea din Sankt-Petersburg face o descriere a tipăriturii româneşti într-o recenzie publicată în numărul din 1883 al unei reviste ruseşti. Observațiile acestui învățat ar fi însoțite, de asemenea, de o reproducere a unui fragment din tipăritura în discuție, după mărturia lui Ludovic Demeny, însă accesul la aceasta a fost limitat prin publicarea într-o recenzie mai greu accesibilă. Drept dovadă, în 1895, citim într-o notă de subsol din studiul lui Émile Picot (1895: 40, nota 1) că autorului i-a fost imposibil să consulte articolul menționat în pregătirea studiului său.

Călătorind înspre vest, mai precis în teritoriul maghiar, Ludovic Demény semnalează o altă relatare din 1910, realizată de Andrei Veress, în care autorul se arată de acord cu bibliograful rus I. Karataev în privința asemănării tipografice dintre tipăritura bilingvă discutată şi cea coresiană de la 1560-1561 (Demény 1971: 24).

În spațiul francez, de data aceasta, pionieră este, deopotrivă, succinta, dar nu lipsită de valoare, cum vor confirma studii ulterioare, contribuție a lui Émile Picot din 1895 prin lucrarea la care ne-am referit mai sus, *Coup d'oeil sur l'histoire de la typographie dans les pays roumains au XVIe siècle.* În capitolul dedicat tipografiei de la Sebeş (Picot 1895: 35-40) în care integrează, cu rezerve, şi tipăritura în discuție, învățatul francez îndepărtează orice similitudine textuală între aceasta şi tipăritura coresiană de la 1560-1561, printr-o scurtă demonstrație

[2] *Evangheliarul slavo-român de la Sibiu 1551-1553*, studiu filologic de Emil Petrovici, studiu introductiv istoric de L. Demény, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1971.

[3] În nota 4 din Demény 1971: 23 pare să se fi înregistrat greşit anul publicării primei ediții a lucrării lui I. Karataev, 1788, deoarece raportul bibliotecii ruseşti citat de autor în această lucrare este posterior datei respective, şi anume 1858. Astfel încît, credem că poate fi o eroare de redactare a anului: 1788 în loc de 1878. Din cercetările noastre, nu am putut localiza lucrarea lui I. Karataev în nici o biblioteca care dispune de un catalog accesibil prin mijloace electronice.

BDD-A6989 © 2014 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 14:10:50 UTC)

cuprinsă într-o notă de subsol în care aduce în paralel un foarte scurt fragment din *Evangheliarul slavo-român*, reprodus în lucrarea lui I. Karataev, mai sus amintită, cu corespondentul acestuia din tipăritura coresiană, cînd afirmă că „le texte roumain [...] diffère sensiblement du texte correspondent contenu dans *l'Évangéliaire* imprimé à Brasov en 1560" (*ibidem*: 40).

Ce au în comun aceste lucrări? Este vorba de punctul de plecare, şi anume, raportul din catalogul Bibliotecii din Sankt-Petersburg şi/sau relatarea lui I. Karataev în care este cuprins şi un fragment din tipăritură pe care, aşa cum am văzut, îşi sprijină paralelismul Émile Picot în 1895. Astfel, accesul limitat la materialul fizic a determinat, fără îndoială, preluarea unor teze nefondate pe un studiu detaliat al tipăriturii, apropiind-o, spre exemplu, de cea coresiană sau integrînd-o printre tipăriturile ieşite din teascul tipografiei din Sebeş. Aceste concluzii vor fi combătute prin argumente valide de ordin paleografic şi codicologic de specialiştii care au avut posibilitatea de a face o analiza empirică a materialului fizic şi textual. Pe de altă parte, trebuie acordat meritul corespunzător acestor încercări de pionierat de a fi abordat diverse probleme privitoare la cea mai veche tipăritură românească care ne-a parvenit pînă astăzi.

În spațiul românesc, Ioan Bogdan (1891: 33-40) acordă o atenție desebită acestei tipărituri, avînd drept obiective analiza tiparului şi a limbii textului românesc. Astfel, despre caracterul tiparului *Evangheliarului slavo-român* în comparație cu alte tipărituri din acelaşi arc cronologic, precum şi despre caracterul grafic al tipăriturii bilingve aflăm, pentru prima dată în literatura noastră de specialitate, de la învățatul Ioan Bogdan. Pe baza unor observații lexicale şi fonetice succinte, învățatul român indică Transilvania ca proveniență a tipăriturii şi ca loc în care s-ar fi realizat traducerea în limba română cuprinsă în aceasta. Spre deosebire de observațiile lui Émile Picot din 1895 asupra textului românesc transmis în tipăritura bilingvă, care se bazau pe un scurt fragment reprodus de I. Karataev, Ioan Bogdan îşi fondează – în 1891 – teza plecînd de la analiza empirică a întregului suport fizic şi textual. Ioan Bogdan pune, de asemenea, la dispoziție un fragment din tipăritura românească înstrăinată, pe care mai tîrziu specialişti din spațiul național, precum Nicolae Drăganu (1924-1926: 1134-1152), D.R. Mazilu (1933), Sextil Puşcariu (1936), îl vor utiliza în analize pe aceeaşi temă.

Opinia lui Ioan Bogdan va fi îmbrățişată mai tîrziu de Nicolae Drăganu (1924-1926: 1134-1152). Studiul acestuia abordează, de asemenea, problema sursei care ar fi stat la baza traducerii româneşti cuprinsă în tipăritura bilingvă, concluzionînd că textul românesc are la bază unul slavon, distinct de cel coresian de la 1560-1561, precum şi problema autorului traducerii, care ar fi un străin de origine malorusă sau săsească, plecînd de la anumite particularități fonetice.

În privința textului sursă care ar fi stat la originea versiunii româneşti transmise prin *Evangheliarul* bilingv, o poziție contrară celei amintite aflăm la

BDD-A6989 © 2014 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 14:10:50 UTC)

Nicolae Iorga (1925), care consideră că ar fi vorba de o tipăritură coresiană, rezultată în urma unui act de îndreptare care pleacă de la *Tetraevanghelul* coresian. Despre paternitatea coresiană atribuită tipăriturii *Evangheliarului slavo-român* citim, de asemenea, în studiile lui I. G. Sbiera (1897) şi, parţial, Dan Simonescu (1933).

În acord cu Nicolae Drăganu, în privinţa independenţei sursei textului românesc din tipăritura în discuţie faţă de cea care a originat textul coresian (1560-1561), se situează învăţatul Emil Petrovici (1971: 7-22), care îşi sprijină mai departe teza pe numeroase corespondenţe lexico-semantice identificate între *Evangheliarul slavo-român* şi textul lui Luther, deosebite de textul coresian pe care, de altfel, îl consideră inferior celui conservat în tipăritura bilingvă din punct de vedere al preciziei traducerii.

Aspecte privitoare la datarea tipăriturii, descrierea graiului/graiurilor reprezentativ/e în textul românesc din *Evangheliarul slavo-român*, identificarea tipografului şi a provenienţei tipăriturii aduce în discuţie Ion Gheţie într-un studiu din 1966. Astfel, în privinţa datării tipăriturii, autorul pleacă de la o abordare codicologică, acordînd atenţie deosebită filigranului tipăriturii; în privinţa limbii textului românesc, învăţatul român distinge trăsături specifice din două graiuri, unul bănăţean-hunedorean şi altul moldovenesc identificînd în rolul de tipograf pe Filip Moldoveanul, responsabil, aşadar, pentru trăsăturile aparţinînd graiului moldovenesc din text, iar în cel de traducător o persoană din zona Banat-Hunedoara[4]; identificînd în rolul de tipograf pe Filip Moldoveanul, autorul susţine provenienţa sibiană a tipăriturii, fiind locul în care acesta îşi desfăşura activitatea tipografică, şi prioritatea cronologică a textului transmis de *Evangheliarul slavo-român* faţă de cel coresian. În privinţa dublei prezenţe de trăsături dialectale în textul românesc din tipăritura bilingvă se exprimă şi Alexandru Mareş în două studii din 1967, respectiv din 1968.

Însemnate observaţii asupra textului românesc al *Evangheliarului* slavo-român aduce Emil Petrovici (1971), punînd accentul pe limba sursă a versiunii româneşti, aspectele grafice, centrul responsabil cu traducerea (Sibiu), precum şi graiul reprezentat de traducere (moldovenesc). Proiectul academicianului Emil Petrovici nu îl cunoaştem în deplinătatea acestuia, nici în secvenţa filologică, nici în secvenţa editorială, după dispariţia prematură a autorului fiind aflat numai un studiu neterminat, însă primul care aduce argumente lingvistice valide în sensul superiorităţii traducerii româneşti a textului evanghelic aşa cum ni se transmite în tipăritura bilingvă, combătînd, astfel, teza lui Ioan Bogdan (1891: 38) care acordă prioritate textului coresian.

Ludovic Demény (1971) dezbate, într-un studiu amplu, aspecte istoriografice, codicologice, paleografice, precum şi identitatea lui Filip Moldoveanul în rolul

[4] Opinii mai puţin susţinute aflăm din studii anterioare ale lui Iorga 1925, Rosetti 1932.

BDD-A6989 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 14:10:50 UTC)

adamic în meşteşugul tipografiei din Transilvania. Astfel, Ludovic Demény pune în lumină, pe baza analizei empirice a suportului material al tipăriturii româneşti, probleme şi soluţii privitoare la identitatea tiparului *Evangheliarului* slavo-român în comparaţie cu cel al *Tetraevanghelului slavon* din 1546, ambele ieşite din teascul tipografiei de la Sibiu unde îşi desfăşura activitatea Filip Moldoveanul, pe baza unor similitudini între unităţi tipografice. Autorul abordează comparativ aspecte deosebit de relevante şi concludente referitoare la filigranul tipăriturii bilingve, înfăţişînd rădăcina unui stejar încoronată ca reprezentativă în filigranul morii de hîrtie din Braşov, filigran care, observat în paralel cu cel existent pe producţia documentală provenită din Arhivele statului de la Braşov, Sibiu, Tîrgu Mureş din perioada 1547-1580, permite, în final, învăţatului datarea cu precizie a tipăriturii româneşti în arcul cronologic 1551-1553. Astfel, studiul lui Demény clarifică definitiv (ipo)tezele privitoare la proveniența tipăriturii (Sibiu), chiar şi a hîrtiei pe care s-a aşezat litera şi s-a format spiritul textului evanghelic (Braşov), precum şi la rolul atribuit lui Filip Moldoveanul în actul tipăririi *Evangheliarului* bilingv.

O cercetare din 2007, din spaţiul străin, aduce interesante elemente asupra analizei textului românesc transmis în *Evangheliarul slavo-român* aparţinînd Lilianei Tasmowski[5] (2007: 545-558). În primul rînd, paralelismul dintre textul slavon din tipăritura românească cu corespondentul din *Tetraevanghelul* lui Macarie 1512, permite autoarei să constate în primul tehnica reducerii textuale, concluzionînd că „Sibiu introduit entre les mots des espaces lá oú l'écriture de Macarije est continue, favorisant ainsi une compréhension plus directe du texte" (*ibidem*: 547), fapt ce pare să aibă impact asupra rezultatului din limba ţintă din tipăritura românească, deşi autoarea observă, de asemenea, cazuri în care traducerea românească prezintă lecţiuni care sînt absente în textul slavon paralel cuprins în tipăritura bilingvă (*ibidem*: 546). În al doilea rînd, compararea lecţiunilor din textul românesc din tipăritura bilingvă cu alte surse – greacă şi latină (ed. Nestlé E. / K. Aland, 1969), slavonă (Sibiu, 1551-1553; Macarie, 1512), germană (Luther, 1545) şi română (Coresi, 1560-1561) – contrazice ipoteza izvorului german de la baza acestuia susţinută, cum am văzut mai sus, de Emil Petrovici (1971), şi pune în lumină, de asemenea, o traducere românească la care ar fi contribuit mai multe persoane.

Ioan Florin Florescu (2010: 38-90) abordează probleme de traducere, presupunînd unele influenţe cehe şi germane într-un prototip românesc cu sursă slavonă de la baza textului transmis de *Evangheliarul slavo-român* .

Putem observa că (ipo)tezele care nu s-au fundamentat pe o analiză directă a materialului fizic şi/sau textul au ţintit adesea greşit, situînd tipăritura bilingvă în

[5] Aceeaşi autoare publică în 2009 o lucrare intitulată *În ajunul unei ediţii transliterate şi electronice a Evangheliarului bilingv de la Sibiu*, pe care, pînă în acest moment, nu ne-a fost posibil să o consultăm.

BDD-A6989 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 14:10:50 UTC)

rîndul celor ieşite din tiparnița coresienă (I. G. Sbiera, 1897; Nicolae Iorga, 1925; parțial Dan Simionescu, 1933). De asemenea, teza lui Ioan Bogdan (1891) susținută de Nicolae Drăganu (1924-1926) prin care se postulează un străin (malorus sau sas) în rolul de traducător al textului românesc a putut fi infirmată de Emil Petrovici (1971) şi susținută prin argumente codicologice şi paleografice aduse de Ludovic Demény (1971).

Pe de altă parte, ar fi, de asemenea, interesant de aflat dacă în spațiul rusesc s-au efectuat studii, ediții moderne ale textului care se citeşte în coloana din stînga paginii tipăriturii romaneşti. E firesc, de asemenea, să ne punem întrebarea de ce s-a ales divulgarea celui mai vechi text românesc numai printr-o ediție facsimilată despre care, de altfel, Emil Petrovici ne lasă dovada priorității textului tipăriturii bilingve față de cel pe care îl citim în tipăritura coresienă de la 1560-1561. Sau poate să fi fost un proiect neterminat al academicianului...

Textul românesc, precum şi cel slavon, al primei tipărituri româneşti cunoscute pînă astăzi, *Evangheliarul slavo-român*, este accesibil, aşadar, numai prin ediția facsimile din 1971 deja amintită, precum şi prin două microfilme păstrate la Biblioteca Academiei Române (Demény 1971: 33, nota 1). Aşadar, mijloacele prin care se transmite o mărturie de cultură şi de limbă română veche limitează accesul celor interesați de literatura şi limba română veche din spațiul străin, dar şi românesc.

Transcrierea, precum şi un studiu lingvistic ale textului românesc ar veni în întîmpinarea celor interesați de cultura şi limba română veche atît din spațiul autohton, cît şi străin, avînd acces la text şi limbă prin alfabetul latin al transcrierii. A face accesibil un text românesc, mărturie a culturii şi limbii române din veacul al XVI-lea, unui public cît mai eterogen implică o abordare de tip filologic şi lingvistic. Prin transliterarea integrală a textului românesc din alfabet chirilic în alfabet latin şi printr-un studiu lingvistic al textului românesc al *Evangheliarului slavo-român* se poate aduce în fața publicului ştiințific român, dar şi străin, precum şi în fața publicului general, un bogat material din punct de vedere cultural şi lingvistic. Această sarcină pe care ne-o propunem spre îndeplinire ar putea constitui, de asemenea, un tribut adus traducătorilor, copiştilor, revizorilor, tipografilor din veacurile trecute. Desigur, elemente de istorie a culturii, a mentalităților, sînt împletite cu istoria literaturii române, al cărei prim martor tipărit este *Evangheliarul slavo-român* de la Sibiu.

Bibliografie

Avram, Andrei, *Contribuții la interpretarea grafiei chirilice a primelor texte româneşti*, în „Studii şi cercetări lingvistice”, XV (1964), fasc. 1-5, Bucureşti, 1964 (extras).

Bogdan, Ioan, *O Evanghelie slavonă cu traducere română din secolul al XVI-lea*, în „Convorbiri literare”, XXV (1891), nr. 1, p. 33-40.

BDD-A6989 © 2014 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 14:10:50 UTC)

Chivu, Gheorghe, Costinescu, Mariana, Frâncu, Constantin, Gheție, Ion, Moraru, A. Roman, Teodorescu, Mirela, *Istoria limbii române literare. Epoca veche (1532-1780)*, Editura Academiei, Bucureşti, 1997.

Demény, Ludovic, *Evangheliarul slavo-român de la Sibiu – prima tipăritură în limba română cunoscută pînă astăzi*, în *Evangheliarul slavo-român de la Sibiu 1551-1553*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1971, p. 22-120.

Drăganu, N., recenzie la Nicolae Iorga, *Istoria literaturii româneşti. I. Literatura populară. – Literatura slavonă. – Vechea literatură religioasă. – Întăii cronicari (1688)*, în „Dacoromania", IV (1924-1926), p. 1134-1152.

Evangheliarul slavo-român de la Sibiu 1551-1553, studiu filologic de Emil Petrovici, studiu introductiv istoric de L. Demény, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1971.

Florescu, I. F., *Le Tétraévangile de Sibiu (1551-1553). Nouvelles informations sur les sources de la première traduction en roumain des Évangiles*, în „Biblicum Jassyense, Romanian Journal for Bibliocal Philology and Hermeneutics", vol. I, 2010, p. 38-90.

Frâncu, Constantin, *Gramatica limbii române vechi (1521-1780)*, Casa Editorială Demiurg, Iaşi, 2009.

Gheție, Ion, *Considerații filologice şi lingvistice asupra* ***Evangheliarului din Petersburg***, în „Studii şi cercetări lingvistice", XVII (1966), nr. 1.

Gheție, Ion, *Localizarea textelor vechi româneşti după criterii lingvistice*, în „Studii şi cercetări lingvistice", XVI (1965), nr. 1, p. 391-406.

Gheție, Ion, Mareş, Alexandru, *Graiurile dacoromâne în secolul al XVI-lea*, Editura Academiei, Bucureşti, 1974.

Iorga, Nicolae, *Istoria literaturii româneşti*, Editura Librăriei Pavel Suru, Bucureşti, 1925.

Mareş, Al., *Observații cu privire la* ***Evangheliarul din Petersburg***, în „Limba română", XVI, 1967, nr. 1, p. 65–75.

Mareş, Al. ***Evangheliarul din Petersburg***, *tipărirea unei mai vechi traduceri moldoveneşti?*", în „Limba română", XVII, 1968, nr. 1, p. 85–87.

Mazilu, D. R., *Diaconul Coresi*, Cartea Românească, Ploieşti, 1933.

Panaitescu, P. P., *Începuturile şi biruința scrisului în limba română*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1965.

Petrovici, Emil, *Observații asupra grafiei şi limbii textului românesc al* ***Evangheliarului slavo-român de la Sibiu***, în *Evangheliarul slavo-român de la Sibiu 1551-1553*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1971, p. 9-21.

Picot, Émile, *Coup d'oeil sur l'histoire de la typographie dans les pays roumains au XVIe siècle*, Imprimerie Nationale, Paris, 1895.

Puşcariu, Sextil, *Istoria literaturii române. Epoca veche*, Tipografia Krafft şi Drotleff, Sibiu, 1936.

Rosetti, Al., *Limba română în secolul al XVI-le*a, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1932.

Sala, Marius, *Introducere în etimologia limbii române*, Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1999.

Sbiera, I. G., *Mişcări culturale şi literare la români din stânga Dunării în răstimpul de la 1504-1714*, Tipografia lui R. Rekhardt, Cernăuți, 1897.

Sigismund, Jakó, *Tipografia de la Sibiu şi locul ei în istoria tiparului românesc din secolul al XV-lea*, în „Anuarul Institutului de istorie din Cluj", VII (1964), p. 114-125.

BDD-A6989 © 2014 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 14:10:50 UTC)

Simonescu, Dan, *Diaconul Coresi (Note pe marginea unei cărți: Lucian Predescu, Diaconul Coresi)*, Bucureşti, 1933. Extras din „Raze de lumină", VI (1933), p. 86-101.
Tasmowski, Liliane, *Notes pour une étude de* ***l'Evangheliar slavo-român de la Sibiu***, în *Studii de lingvistică şi filologie romanică. Hommages offerts à Sanda Reinheimer Rîpeanu*, Editura Universității din Bucureşti, Bucureşti, 2007, p. 545-558.

BDD-A6989 © 2014 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 14:10:50 UTC)